
„Став муывиса ембуртөмјас, өтүвтчөј!“

ЈУГЫӘЛАН

(Тырысөс велөдан ыга).

Польещыков Теір-Міш Выборов Міш-
Паш Сідорова Мітіта-Август Жыжова
Опонь - Марза Ижөмайс өтвылыс

ВЧКлб-лөн лезөм ыга.

Центральное Издательство Народов С. С. С. Р.

МОСКВА, Никольская, 10.

	Коми-3
	4-109.

Р. П. А.
1924

Ј У Г Ы д Л А Н

(Гырыёс велöдан ыга).

Главлит № 24.114. Москва. Тираж 10.000 экз.
1-ая тип. Центр. Изд-ва Народов Союза ССР. Никольская, 10.

Велӧдыејаслы.

Кыңи колӧ велӧдны лыддыены-гӧжны тырыејасӧс тајӧ буквар-серти.

Тајӧ буквар гӧжӧма тырые јӧзӧс велӧдны лыддыены гӧжны.

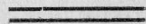
Буквар лӧсӧдӧма зӧн кывјӧн велӧдан-серти (по методу целых слов и слогов аналитико-синтетическому).

Тајӧ велӧдӧм-серти первојја урӧксаң колӧ велӧдны, медым велӧдчыејас еиннас и пельнас бостӧны кывсӧ зӧннас.

Первој еорнысӧ јукӧны кывјас-вылӧ, најӧс вежлалӧны местанас и лыддыӧны.

Кор сӧјӧс кутасны саммыны, сы бӧрын јуклыны-торјӧдлыны кывсӧ слогјас-вылӧ (анализ). Слогјасые вӧчӧны выль кывјас (синтез). Таңи велӧдны урӧк 3—4, сы бӧрын тӧдмӧдӧны торја шыјасӧн (звук). Первојја пӧраас колӧ пуктыны мӧг (цель) велӧдны бура лыддыены отлаавны шыјассӧ да слогјассӧ зӧн кывјӧ, а гӧжӧм-печатајтӧм лӧб отсӧг-тор велӧдчыејаслы тӧдмавны еиннас бостны зӧн кывјас, слогјас, шыпасјас.

Сӧмын 6—7 лӧсбоксаң заводитны велӧдны гӧжны.

Медвозја урөк.

Медвозја урөк заводитчө сорниөн картинажылые, кодеан колө воны первоја кывјасө тајө букварае: «Вөр комлөн озыр-лун.» (жуаганјас аңад 1 стр.).

Сегеа велөдые лыддө первоја сорни, торјөдлө велөдчые-жаскөд торја кывјасвылө, кодјјасөс корөоны букварае первоја і мүкөд лисбоквылые, көні паныдасөны сещөм кывјас.

Сегеа велөдчыежаслы сетөны гумага виҗас-вылө гижом, печатнөјөн, торја кывјас первоја сорниҗые (сיעс колө гортад вөчавны воҗвыв, поҗө аслюд-гижны, поҗө ласкавны шыјас (из подвижной азбуки) гумага визвылө) велөдчыны сорни торјөдлыны кывјас вылө, а кывјасө велөдны өтлаөдлыны, вөчавны выл сорнијас, а сыбөрын лыддыны нигаҗые. Мед оз вун, мед јон-жыка пырас налы јурае. колө лыддөм бөрын рיעујтны—печатајтны сижө сорни і ещө лыддыны.

Гижигөн колө велөдыгылы виҗөдны медым најө печатајтөны шыпасјасө правилнөја, зөң кывјөн, сорни куҗаөн, а оз кывторјөн. Шыјасө заводитны сөган кысан колө, а оз кытые сурө.

Кыв торјөдлыны кывјитөдвылө (на слоги) велөдны колө со кыҗ.

Босөө гумага виҗвылө гижөм кывјас, најөс велөдчые сінвоҗын колө јукны кывјитөдјасвылө, јукөм бөрын петөөдлыны, велөдчыежасөс щөктыны шуавны. Сы бөрын велөдны өтлаавны, вөчны выл кывјас, выл сорни-куҗа. Сещөмжө уҗ вөчны колө 2—3 лисбокјас.

Кор велөдчыежас бура кутасны кужны јукны сорни-куҗа кыв-вылө, і кывјитөд-вылө, сы бөрын коммас төдмөдны шыјаскөд.

Первоја шыјас петкөдлігөн торјөдлігөн колө гласнөј шы торјөдны первоја кывјитөдые, а сөгласнөј—кывпомые. Кор төдмасөсны јонжыка секи поҗө не сещөма кутчיעны тајө правилөас, поҗө і торјөдлыны шөрсө слогјасые, кые кокниджык велөдчыежаслы.

Төдсө шы колө щөктыны корены букварае, газетые, сижі ми пыртам школаө газет, коді мијанлы лоас өтсөг пыдди велөдчыежасөс төдмөдигөн революціоннөј і мүкөд полөс празникөн, мыј керөө мијан і мүкөд муын сие лунвојас.

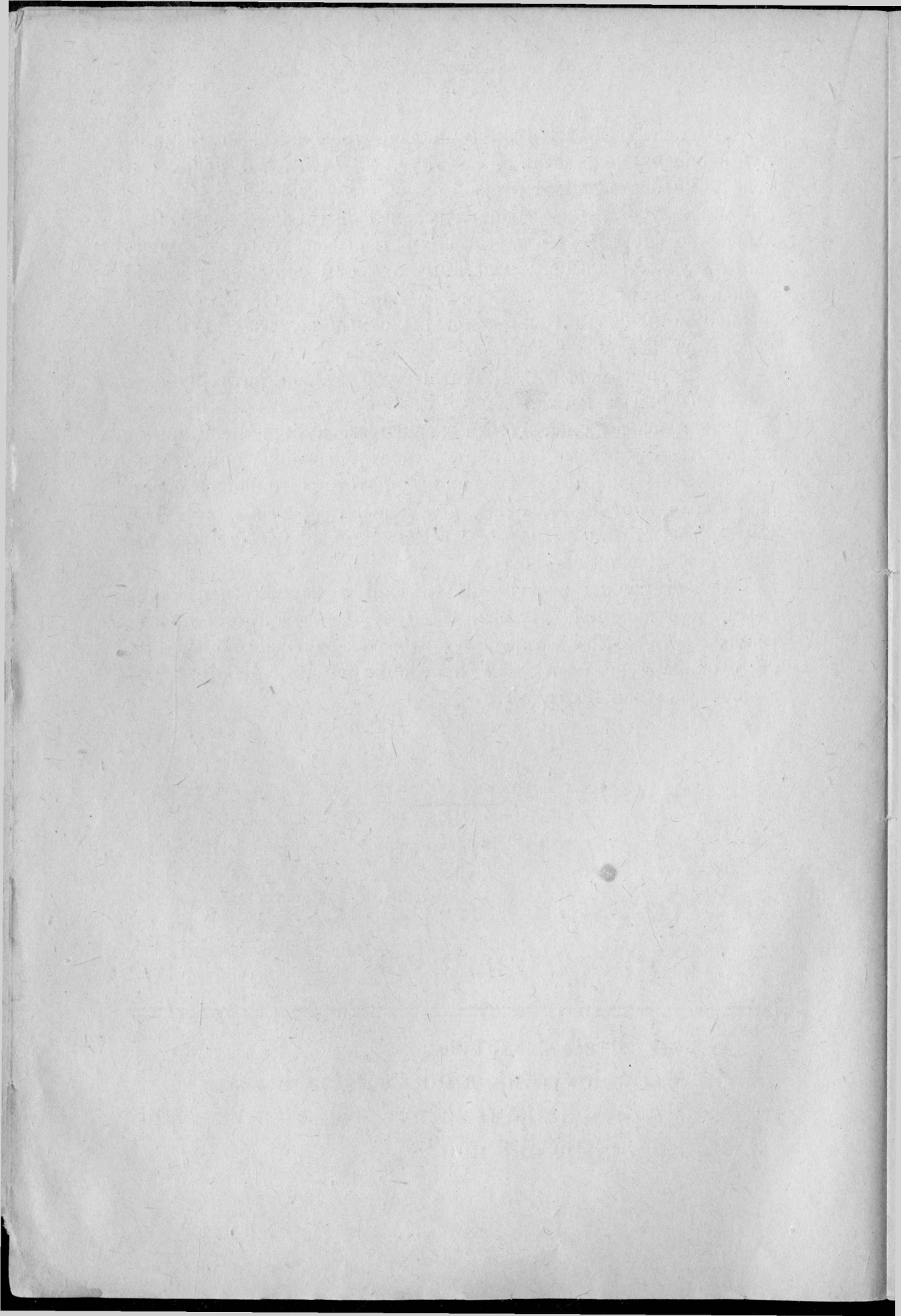
Лыдпаскөд позё төдмөдны первоја урөкөаңжө: налые быд-
лунја волөм пасјалигөн. Сіңжө лунлыд, толыелыд пасјалигөн
колө календар вылые і дөска вылые рісујтны.

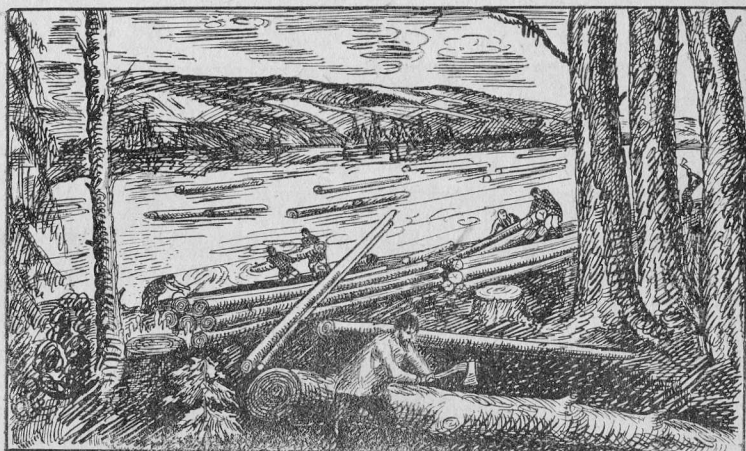
Мкөд урөкын позё пасјавны, велөдны налые, велөдчые,
лыдсө, велөдчытөм-сө, кымын міјан тырыеос велөдам школа,
налые му ыжта лыдсө, сөла, пытка кыјөм лыдсө, керпөрөдө
лыдсө, кымын челаф велөдчилөс војдөр і өні. Уна пөлөс
лыдпасјас на позё тіжны-пасјавны, сөмын колөжык кутчіены,
корены урөкса еорні гөгөрые.

Быд урөк бөрын ілі возын колө велөдыејаслы нуөдны
еорні мыј жылые ніга лісбокас тіжөма. Öткымын лаын пасјө
ма јуасанјас, но еща, сөмын заводітные, а еорнітігөн аеные
кыптасны јуасанјасы, сы еөрті нуөдны, паскөдны еорні.

Велөдчыејас радејтөны јуасны унатор, сы понда велөдые-
јаслы колө гортын відлавны, төдмасны, лөсөдчыны быд урөк
кежлө, мед төдан мыјылые көсјан, коммас накөд еөрнітны
кыці нуөдны еөрнісө-урөксө.

Велөдыејаслы отсөгпыдді велөдігөн вермас лоны комі
газет, комі календар, журнал «комі му» конститутсіја, політ-
грамота ніга, с.-хоф нігајас, методіческөј руководство Вчк-лб.
№ 3, схема программы, комі программа лездөз, долож негра-
мотносє і мукөд полөс ніга.

Вөр му комілөн озыр-
лун

Комілөн озырлун вөр
му

Вөр му комілөн озырлун

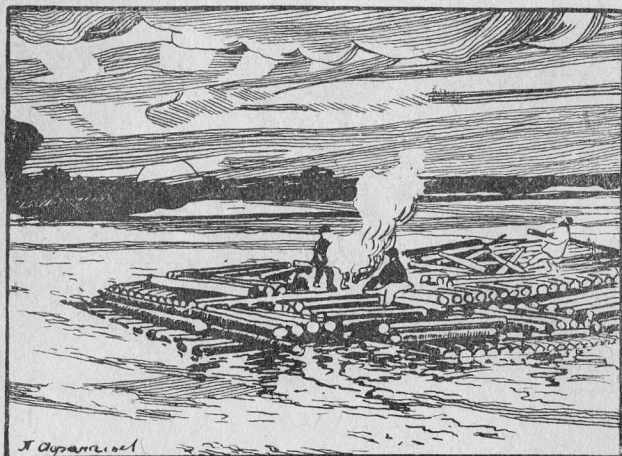
Озырлун вөр му

Комілөн озырлун вөр му

Вөр му озырлун

Горњи. Візедлө карџинасө:

1. Мыј рісујтөма тајө карџина-вылас?
2. Мыј-понда комі војтыр ужалө зіла гажа?
3. Код кіын өні вөр?

Уна вөр мі вузалам

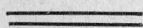
Уна ембур ңөбам

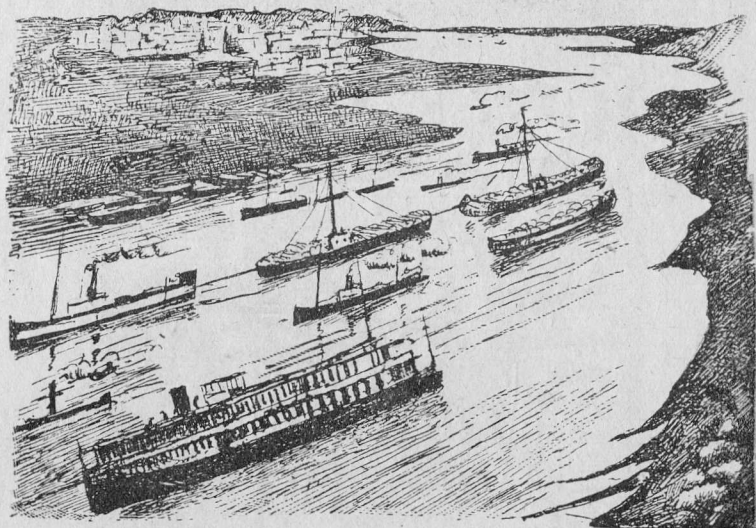
Вөр вузалам ембур ңөбам

Вузалам вөр ңөбам ембур.

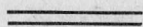
Уна вөр му

Уна му вөр

Комілөн уна вөр
Вөр уна комілөн
Комілөн ем вөр
Комілөн ем му
Комілөн ем вөр му
Комілөн ему уна вөр му.

Комі вөр озыр эверөн
Комі вөр озыр пөтка-
өн

Эвер ку пөтка вузалам

Вузалам эвер ку

Вузалам пөтка

Вузалам уна эвер ку

Вузалам уна пөтка

Вузалам звер ку вузалам пөтка

Вузалам звер ку нөбам ембур

Вузалам пөтка нөбам ембур

Вузалам звер ку пөтка нөбам

ембур

Ко-мі вөр о-зыр звер-рөн

Ву-за-лам пөт-ка

Н-ө-бам ем-бур

Горњи:

- 1) Вермас-ө комі морт вөравтөг овны?
- 2) Мыј-понда оз вермы?
- 3) Кыз колө буржыка вөравны мед оз
быр вөрые звер, пөтка.

Ко-мі му вö-ра
Ко-мі-лөн о-зыр-лун вөр
Комі-лөн о-зыр-лун пöт-ка
Ко-мі ву-за-лө пöт-ка
Нö-бө ем-бур.

Комі му вöра.

Му — Уу

вö-ра ра Аа

вөр — Рр

Ко-мі ко Оо

Уна му уна вөр
Комі му вөра
Вөр му комілөн ем
Ем вөр ем му ем вөр му

ЕМ вөр ем комілөн
Озырлун.

ем ММ

Ко-мі-лөн лөн НН

Уна ем му

Уна ем вөр

Комілөн вөра му.

Комі вöрын олö уна
ош

Ош Шш

Вөр-ын ын Ыы

Олö Öö

Комі вöрын олöны ош ур руч

Комі вöрын олö ош

Комі вöрын уна ур

Уна ур олö комі вöрын

Уна ош олö комі вöрын

Уна ош ур олöны комі вöрын

Уна ем комі вöрын руч

Ем комі вöрын ур ош руч

Уна ем комі вöрын ош ур руч

Аа Уу Öö Оо Рр Мм

Нн Шш Ыы

Аа Уу Öö Оо Рр Мм

Нн Шш Ыы

Мірон вöлі вöралö

ѣвер ку вузалö

Мірон вöраліс ѣвер ку

вузаліс

Вö-ра-ліс ліс Лл

Мі-рон мі Іі

Вö-ра-ліс ліс Сс

Мірон вузаліс	<i>Мірон вузаліс</i>
Уна ку	<i>Уна ку</i>
Анналөн лоі	<i>Анналөн лоі</i>
Уна шушун	<i>Уна шушун</i>

Мірон вөлі вөралө звер ку
вузалө

Мірон вөраліс звер ку ву-
заліс

Горњи

1. Мыјла комі војтырлы ловө дона кујас
вузавны?

2. Мыјла ачыс оз новлы?

3. Мыјла пөббө озыр морт?

4. Мыјла вермө новлыны озыр морт?

Мірон шуө меным ез
лөлы мезлун
Өні уна ур ку вузалі
лоі долыдлун

Ме-ным ме Ее

Мез Зз

долыд до-лыд dd

Міронлы ез лөлы мезлун

Мірон вузаліс уна ур ку

Міронлы воіс долыдлун

*Мірон шуө меным ез лөлы
мезлун.*

*Өні уна ур ку вузалі-лоі
долыдлун.*

Плуг бура гөрө

Плуг ГГ Бу-ра бу ББ

Габөлөн волі гөр важнога
важногса гөр

Габөлы мусө

Оз бура гөр

Габө dorödic плуг

Плугөн Габө бура гөріс

аслыс уна му

Мед-бöрын гөріс дөва Анналы
гумладорса му

Мі олам комі муын
Вөр комілөн озырлун
Ко-мі ко Кк
вөр Вв

Мі олам комі муын

Горњи

Мыј-вөсна міјан му омөла вајө. Кыз колө
ужавны му мед вајас һаһ унжыка буржыка
(мыјөн буржык гөрны важ гөрјөн аһі плугөн)

Кер-кө ем—машіна лоо

Рөман да Иван вөр пөрөдөны
Гриш воронкоөн Миш карко
өн пөрөдөм кер кыскалоны ва-
дорө.

Төвбыдөн Рөман да Иван пө-
рөдісны 200 кер.

Став пөрөдөм керсө Гриш да
Миш кыскалісны вадорө.

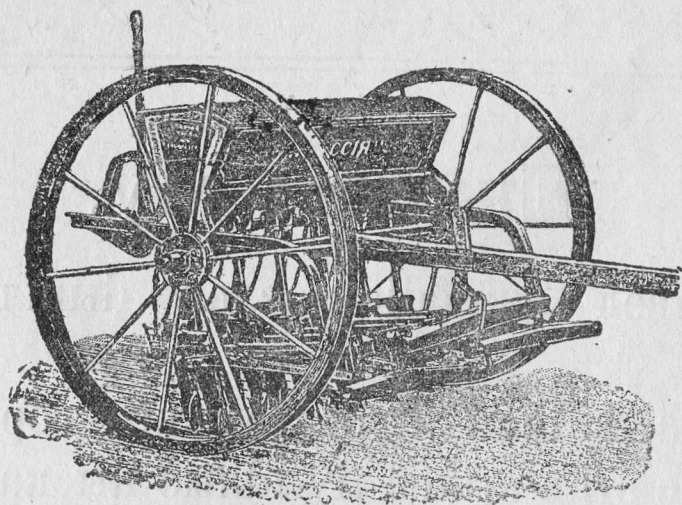
Ез сөмын Рөман да Иван кер
порөдны. Став комі төвбыд кер
пөрөдөм-вылын олө.

Төвбыдөн уна кер пөрөдас
комі.

Тулысын комі кылөдас кер
Кардорө.

Кардорын кер вузаласны му-
көд муө.

Кер-вылө мукөд государство
ыстас комілы быдпөлөс машина.

Павел гөрө ежмөм му

Па-вел па ПП

Еж-мөм еж ЖЖ

Павел гөрө ежмөм му.

Ежмөм му-динын бидмө

козну.

Павел кералис козну.

ЕЖМӨМ МУ.

Павел ежмөдiс аслас дышлуннас мусö.

Сусед Иван шуö Павеллы гөр мутö ежаыс став вынсö муыдыс кыскас, ежа бур оз кер мулы.

дыштö шыбит мутö бура гөр. Павел Иванлы шуiс: енлы, коркö öd гөра, во-

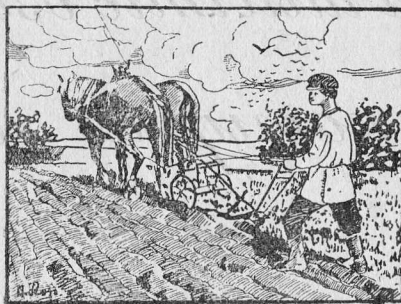
ас-на уна лун, ежаыс мед быдмас ме
ежасо ыцка вөвлы, бөрынас сөмын
гөра.

Сы-вылө Иван шүис сылы, он ежмөм
муывиса туруннад зон озырмы, ежанд
сөмын вынсө муыдлыс кыскас.

Павел кывзис Иванлыс, ежмөм мусө
бура горис, дышлун шыбитис ылө ез
ежмөдлы, пыр пөраын горис, ез сет
ежалы мулыс вын кыскыны.

Горы:

1. Мыј-восна мјан тырөны мујас јогөн?
2. Кызі колө наыс мынтөтчыны.

Важөн көмі вөр озыр-
мөдiс щөгөдiс озы-
рөс

Сөвет шыбітіс озырөс
Олан лун лоі ембур-
төм котырлы.

Щөгөдiс Щө Щщ

Сө-вет вет Тт

*Сөвет шыбітіс озырөс ем-
буртөм котырлы лоі олан-
дыр*

Важөн быд во уна кер көмі кылөд-
ліс Кардорө.

Кардорын комі кер вузавлісны му-
көд муө—мукөд государствоө.

Комі кержөн озырмывлісны щөглисны
сөмын озыр котыр.

Уна комі мыреывліс кер-дорын озыр-
мөдіс щөгөдіс озырөс асслас пессөмөн.

1917 воын ембуртөм котыр шыбітіс
озырөс, вөчіс Сөвет власт.

Комі Сөвет бостіс асслас кіас комі
кер кылөдөм.

Барыш кутіс бостны комі Сөвет комі
пессыс котыр.

Важөн комі кер озырмөдліс озырөс
оні озырмөдас важ ембуртөм котырөс.

Отувтчөмөн лөгөдам
бур олөм.

Ö-тувт-чө-мөн Чө Чч

Лө-сө-дам Gö Gg

*Отувтчөмөн лөгөдам бур-
олөм.*

*Отув вөралам отув вуза-
лам.*

Трөш сикса вөралыс котыр отувт
чисны, пырисны членө коперативө. Ко-
ператив налы корсө, нөббө порок дрөб,
мукөд төвар.

Трөш сикса вөралыс котыр коператив
дрөб-порокөн отув вөралөны.

Сесса отлааласны став звер ку да
пөтка, вузаласны коперативлы.

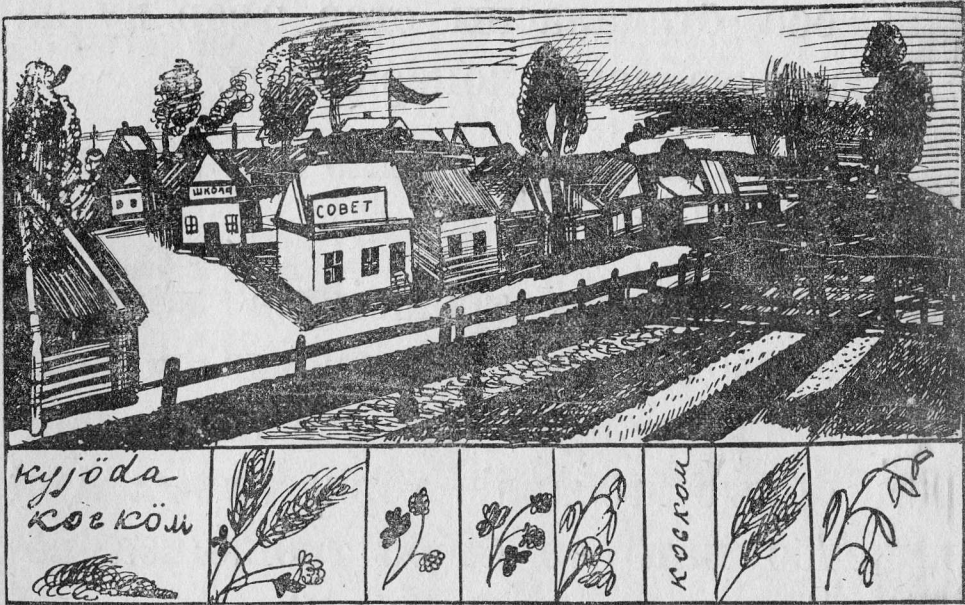
Коператив звер ку выло дон оз чирк,
сетө тыр дон.

Важон корна трөшеиктса вöралыс
котыр ез отувчыв, ез гижсыв копера-
тивö, став зверкусö пöткасö налыс дон-
тöм доныс нöбавлис горш купеч. Öнi
купечöс матö оз Сибöд трөшеикса вö-
ралыс котыр.

Вöралыс котыр гөгөрвоис—горш ку-
печыс вермас мездыны сöмын коператив.

Бур олөм лөсöдны вермас вöралыс
корыр сöмын отувтчöмөн.

Тіма мутө ыльногөн
вөдіт буржыка кутан
овны.

Ті-ма Тт

Бур-жы-ка жы Жж

Выль Лл

*Тіма му-тө вөдіт ыль
ногөн унжык лоо тенад
су, ід, турун скөтмь.*

Ғима мусо вөдитө со куцөм ногөн:
1 му коском, möd (2) му су улын, кој-
мөд (3) id улын.

Сылы мусы омөла быдтө су, id, сы-
понда сылөн еща һаһ, оз тырмы вер-
дны гортсаос, колө төвшөрсаһ корены
бокыс.

Колө му вөдитны вылногөн.

Мед таво коском, möd (2) во сывы-
лын лоө су, сесса колө вөдитны бобө-
һаһ, сесса картофел, сыбөрын вөдитны
id. Тацөм вөдитөмөн мусы выныс оз
сещөма кут бырны, оз кут ежмыны.
Лоө су, id, турун скөтлы, картофел. Му
тацөм вөдитөмөн кутас сетны унжык
һаһ, верман сек вердны ассыд горт-
сатө, оз кут ковны һөбны товшөрсаһ
һаһ.

Кутан озыржыка овны, ғилсөмыд веш-
шөрө оз вош.

Мөскөс позө вердны бөбөһаһ туру-
нөн. Мөс кутас унжык лыстыны, лоө
унжык һөк, рыс.

Горһи:

Выл ногөн му вөдитөм-жылыс.

Бур аң гортгөгөрсә
көзәјствотө бура кут.

Аң Нң

Кө-зәј-ство зәј ʒʒ Јј

Өксің зев бур аң. Сіјө асылын мы-
јөн четчас скөт бура вердас, јукталас
гортса шонид ваөн.

Вескыда јукмөсые сіјө некор скөтлы
ва оз вај. Сіјө төдө јіава јуөм-бөрын
скөт кынмө.

Карта Өксіңлөн шонид, волөса оз
сет скотлы сіјө кынмыны.

Кынмігөн скөт унжык Сојө.

Өксіңлөн мөсјас олөны шоныдын сы-
понда ещажык колө көрым.

Мөсјасөс Өксің вердө јукталө век
өтi кадын, өтi кадын жө-лыстө.

Уна-жө вөд сылөн јөв, выј.

Ыжјас сылөн бурөс, ыжыдөс.

Вурун Өксіңлөн уна, ыж јај чөс-
кыд.

Курөг вајө уна колк.

Өксіңлөн гортас ставыс қимзурк.

Комі нывбабојас олој Оксіңмос.

Դеревњајаслөн да ка- рјаслөн օтувчօм по- мын вын.

Դе-рев-ња-јас-лөн Դе ԴԴ

ԴеревњаыԿ карօ нյօны: Һан, јаж, јօв,
выј, мукօд пօлօс Сօјан тор.

Դеревњајас карօ вузалօны нյօны
пыш шабді. Пабрїкын шабдіыԿ кыօны
новлантօр. Сакар вօчօны заводјасын
СвеклօыԿ. Свеклօсօ нյօны бара-жօ
ԴеревњаыԿ. Нօшта уна тор-на нյօны
Դеревњаօ вайօны сакар, сов щаж јемјас
суніс, кօрт, кօрттув СесҒа-на уна му-
кօд колан тор кօҒажствоօ.

Му уҒавны сіҒ-жօ колօ уна тор:
гօрјас, кօрт пінајас, косајас, чарлајас
му уҒалан машїнајас. Машїнаօн уҒ
содօҒык.

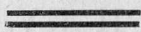
Карјасын војтыр велөдчөмөсжык. Сен емөс тырыс школајас. Сес петөны докторјас, аграномјас, землемемерјас, мукөд велөдчөм јөз.

Карын гіжөны, леңөны һігајас, газетјас, журналјас. Најөјас велөдөны буржыка лөсөдны олөм.

Кар һантөг, мукөд сојантөг оз вермы овны. Деревһаыд карса товартөг оз-жө вермы овны. Гапкө во-мөд-којмөд кысгас карса товартөг, а сесга-көт беддөн гөр. Деревһајаслөн карјаскөд отувтчөм -ПОМЫН ВЫН.

Горһі:

Мыј-вөсна деревһа оз вермы картөг овны, а кар деренвһатөг.

Велөдчйтөм војтыр зїк пемыд: сїн востө сөмын велөдчөм.

Зїк Зз

Сар мїжанөс ез зїл велөдны. Сїзі сылы вөлі буржык. Велөдчйтөм пемыд војтырөс кокнїджык вөлі сылы пөр-
жөдлыны, уждөдны асвылас, сылыс вїр-
жуны.

Попјас сылы бура отсасїсны. Пемыд војтырлы көсјысїсны сарство небеснөј мувывса сөкыд олөмыс сетны.

Терпїтны быдтор щөктїсны сїз-пө колө јенлы. Он-кө терпїт рајө он во, лоө се-
щөм-жө сөкыд сен кулөм-бөрын, кущөм сөкыд налы мувылын. Уна ногөн-на нөшта пөрјөдлїсны попјас. Сар-пө мїжан мувывса јен, колө сылыс повны, сїјөс радејтны, сїјөс пїкө оз ков сетны.

Сүріснн ұжалыс војтыр-костыс горвоысјас, кутіснн најö вiставнн асланыс вокјаслы, кық пöрјöдлöнн најöс сарјас, озырјас. Роч муын ұжалысјас 1917 воын сесса шыбітіснн асыныс вірјуыс сарöс, озыр котырöс, ас кіас бостіснн власт, шүіснн: мi кутам велöдчыны асннм ас көзаяство лöсöднн, сін востам велöдчöмөн.

Совет власт шүіс—мед мiјан мувылын оз ло велöдчытöм морт, мед ставыс кутас кужнн көзаяство пуктыны.

Шыпас чукөр

Аа Бб Вв Гг ɑɑ

Аа Бб Вв Гг ɑɑ

ɑɑ Жж Жж Зз ʒʒ ʒʒ

ɑɑ Жж Жж Зз ʒʒ ʒʒ

Ии Јј Кк Лл Љљ Мм

Ии Јј Кк Лл Љљ Мм

Нн Њњ Оо Öö Пп Рр

Нн Њњ Оо Öö Пп Рр

Сс Сс Тт ʦʦ Уу Чч

Сс Сс Тт ʦʦ Уу Чч

Шш Щщ Ее Ыы

Шш Щщ Ее Ыы

Лыдпас.

1,2,3,4,5,6,7,8,9,0. 1,2,3,4,5,6,7,8,9,0.

Интернационал.

Сувт, четчы јорөм, дорөм војтыр!
Сувт, щыгы кулыс, бөрдыс јөз!
Пөс віртө пуҗөд, палөд ојбыр,
Мед сөлөм өзјө біын-моз.
Став мувыв пежсө җікөҗ гөрам,
Лок вуҗсө бертам мед оз пет;
Мі долыд олөм вылыс дорам;
Код вөлі щыг, мед лоас пөт.

Тажө кыпөдчөм мјан
Мувыв мед-бөрја кос.
Сувт, уҗалыс јөз піјан,
Став ембур аслыд бост!

Оз сетны сарјас лічыд олөм,
Оз кіссы јенсан ңинөм тор,
Ас вынөн бостны быдөн колө,
Став тілсыҗ пессыс мјан-дор.
Мед мынлас горшыс чорыд гөрөд,
Мед му-пыр мунас мустөм тор,
Бост мувыв пежсө путкылт, пөрөд,
Јон даг пөс вывсыд шүдтө дор!

Тажө кыпөдчөм мјан (воҗра-мозыс).
Мыј муыс лептө ставыс мјан,

Быд уҗсө вермө вына сој.
Став дыша горшсө пөдтам бiјөн,
Kodі оз уҗав мед оз сој.
Оз зев дыр курксы кырныц чукөр,
Мі рөгыд індам олан ін.
Бур асыв савкјө кыа југөр,
Görd міча шонді сетас вын.
Тажө кыпөдчөм мiјан (воzza-мозыс).

Габө Педө.

Өтi грездын мед-гөл крестанін вөлі Габө Педө. Керка сылөн вөлі кіссөма. Өшiңјасыс быдөн разјөн да сүмөд торјасөн јиталөма.

Габө Педөлөн вөлі керка тыр чедад. Асныс, бабаыскөд вөліны велөдчытөмөс.

Велөдчөм-јылыс вөлі Габө Педө сің шулывлө: „мыј мiјанлы велөдчөмсыс, попө-өд он-жө во-а. Чедадөс велөдны ме ог сет. Мі ег велөдчывлөј да немөс һан сојім.

Велөдчасны-кө мам-батлыс кывзыны оз пондыны. Мед кага віңны мунёны, ассыныс кынём вердёны.“

Сіјө грездын Габё Педё мед-лока му-вің вөдітіс. Пощөсјас вөлі кіссөма; гор-агас гіла-голакылө; вөв пельпомыс зыртөма; телегаыс зуртө.

Тілеіс пессіс Габё Педё ташкө јө-зыс ез ещажыка, да оз вөлі һекыз артмы бур јөз-моз. Мувылас һаныс воө төдчөмөн јөзсыс омөләжык—лок көјдыс-над да кујтөг ужалөмнад бур һаныд оз во.

Воас ар. Пондасны корны вотјас (на-логјас). Габё Педё думајтө: „кызі-нө ме вотсө понда мынтыны, аслым-өд сојны һинём абу.“

Сы-бөрын пондас шуасны Сөвет власт-вылө. дерт бөрја помас лоө сетны көртымын ассыс му-віңсө озыр мортлы пуд-мөд һаныс.

Коркө воас Габё Педөлөн ыжыд піыс Гөрд Арміяыс. Сіјө сен велөдчөма, сус-мөма. Адзө батлыс вежөртөг ужалөм да-і Шуө: „тазі овны оз поз. Көлө выл-

ногөн завөдитны овны. Гөллун мијан
ставыс ас пемыд-серти.“

Луалөмјас:

1. Мыјла Габө Педө оліс гөла.
2. Верміс-ө сјю лөсөдны овмөс өткөн.
3. Кыңи, мыјөн отсалө Совет да коопера-
тивјас крестанінлы.

Том војтыр, садмө! Пөрысјас лаңтө!

Чојјас дај вокјас,
Вунөдө шоғјас,
Палөдө өдјөжык ојбыр!
Шеныштлө сојјас,
Колөма-с војјас,
Выл олөм локтө, том војтыр!
Ужалыс јозлөн
Гөрд знамја озјө;
Важ олөм путкылтчө-пөрө.
Лөк олөм вежсө,—
Пөрысјас, вешјө,
Туж шөрын енө ті зөрө!
Том јөз би өдтас,
дышјасөс пөдтас,
Чорыда выл олөм дорас.

Омөл жөз, полө,
Локтө мөд олөм,
Тіжанлыс сінжастө жорас.
Том војтыр кывзө:
Гөрд сарің гыңө,
Пуңөма-скөрмөма жона.
Енө-жө муңө,
Нүөдө воңө
Бур олөм: сійө мед-дона!
Став мүсө бостө,
Коммуна востө,
Туж-вылыс бокө ен кежө!
Өтүв пыр олө,
Күтө бур олөм,
Лок-вылө вөла ен вежө!
Важ олөм вежсө,
Пөрысјас, вешјө,
Туж шөрын енө ті қөрө!
Кіын том жөзлөн
Гөрд знамја өзјө —
Зілҗыка мувылын вөрө!

Нобдинса Віттор.

ЛѢНІНЛӨН КЫВЈАС.

Мі гөл јөз, пемыд јөз. Сы-вөсна огөј шогсө. Мед сөмын вежөрным суз-сас велөдчөмыс бур адзыны. Мед сөлөм-сан кыскө вөлі велөдчыны. Мед со мыј бура гөгөрвоім: өні ужалыс јөзлы велөдчыны колө ас-пондаыс, мед аслыс бур олөм лөгөдны. Озыр јөзлы да барін-јаслы ембур чукөртөм-вылө өні оз-нын ков велөдчыны.

Велөдчөм петкөдлас бур олөм лөгөдны туј.

Владімір Ільіч Ульянов (ЛѢНІН) чу-жі 1870 воын. Нем чөжыс сіјө төжды-сіс ужалыс јөз-вөсна, нем чөжыс пер-јіс налы был права. Став му пастаыс кышөдіс ужалыс јөзөс паскыд горша озыр јөз-вылө, сарјас-вылө. Чукөртіс ком-муніст партіјаяс став муывысы, велөдіс најөс: кызі колө нуөдны ужалыс јөзөс ког-вылө капиталистјаскөд, кызі колө лө-

«Содны вьл олөм. Октабрын 1917 воын
Ленін индалөм-серті ужалыс јөз Рос
сіјаын верміс бостны ас кіас власт, лө-
сөдіс Сөветскеј власт.

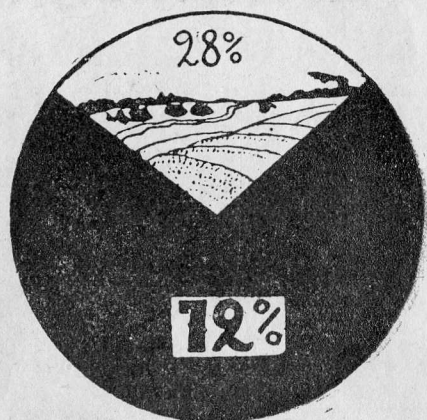
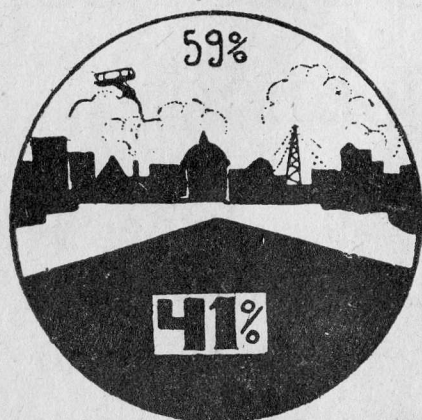

Секі Ленінөс вөлі борјөма Народнөј
Коміссарјас Сөветө јуралысө. Тајө уж-
вывсыс кувтөңыс сіјөс ез вежлыны. Јона
Ленін төждысіс крестана-вөсна. Вывті
јона ужалөм-понда кості кулі 1924 воын
јанварын 21 лунө. Став муыввса ужалыс
јөз некор оз вунөд Ленінөс.

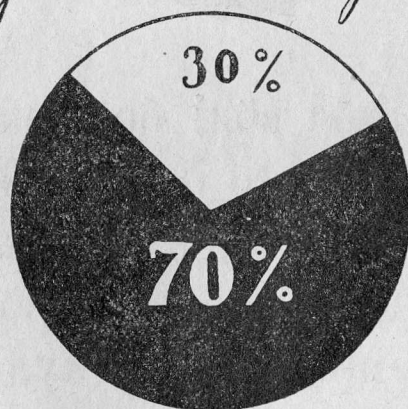
Лыд-дөј Ленін-јылыс «Вьл тужөд»
нігаыс.

Мыј мијан коли сар-бөрті.

Уна-ө велөдчөма да велөдчүтөм јөз.
Роч му пагта.

Сүе-жө Коли муыы

Гөдіныс петкөдлө велөдчүтөм јөзөс,
мукөдыс—велөдчөм јөзөс.

Јуалөмјас: 1. Мыјла с-еревнанын велөдчүтө-
мыс унжык карывса-серті. 2. Велөдөны-ө тіја-
нын велөдчүтөмсө. 3. Мыјла ічөт-дырјі ті енөј
велөдчөј.

Бостөма Совнарком декретыс гырыс јөз велөдөм-јылыс.

Народнөј комиссарјас Сөвет шүөма:
став велөдчитөм јөзлы Республика па-
ста көкјамыс арсан да ветымынөз колө
кужны лыддысны да гижны. Мед вөлі
велөдчөма быд морт. Велөдчыны позө
ас кылөн лібө роч кылөн: көні кызі
көсјөны.

Народнөј комиссарјас Сөветын
Јуралыс В. Ульманов (Ленін).

Мөскуа, Кремль,
декабрын 26 лунө 1919 воө.]

Јуалөмјас: Мыјла өні колө велөдчыны ужалыс
јөзлы.

Важөн і өні.

Важөн сөмын төдліс сар
Кабак да пөлітса:
Оні Комі „Сыктивкар“
„Зыранскөј Столітса.“

Пемыд-пыщті ветлім дыр,
Лымсө, һајтсө лоім:
Өні оз-һин дојмы ныр-
Лектрічество лоі.

Важөн, кыңи вөрын
Пемыд, пыр і вошан,
Нылөс бостан кіөдыс-
Кватітчан-да... тоша.

Өні сурја жылын бі
Сутугаөд мунө.
Сещөм југыд—тој көтө вї,
Лун-ө, вој-ө—вунө.

Важөн спектак-вылын роч,
Југыд кїза, ворө:
Прөстөј јөзлы шуө „проч!
Тї-пө онө | төрө!“

Оні, мајбыр, сөмын пыр,
Некод-һин оз вөтлы;
Комі јөзлы гаж ем пыр,
Сөмын клубө ветлы.

Важөн сарыд вөлі бур:
Винајасөн пөдтө,
Пемыд жөзлы сүжө дур,
Шоша вылад рөдтө:

Барін воқін комі кыв
Петкөдлыны полім.
Комі жөзлы чужан кыв
Важысан-нин колі.

Өні адқад, ем-кө жүр,
Коді олөм вајө,
Кущөм права вөчө бур:
Важыд, алі тајө?

Јогор Колегов.

Јуалөмјас:

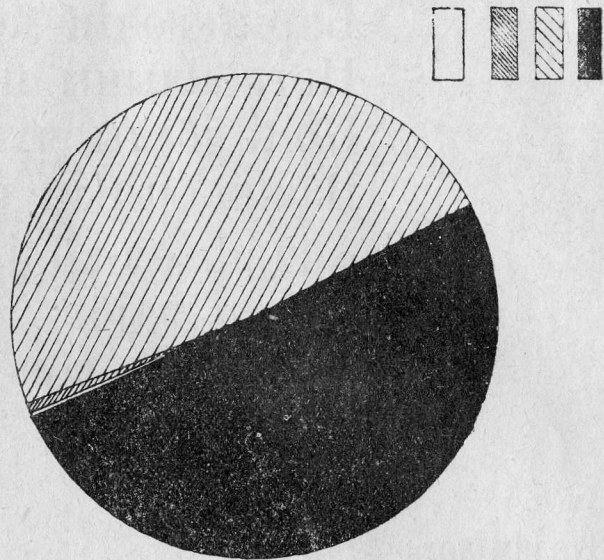
1. Мыјла Комі жөз сар-дырјі вөлі јандысө ас кывеыс.
 2. Кызі віқөдө Сөвет власт мукөд пөлөс кывјөн сорһітыс жөз-вылө.
 3. Мыјла Комі муын мај төлысын 5-д луныс лыд-дысө пражһікөн.
-

Мыјөн озыр Коми му.

Коми областлөн ыжтаыс 40 миллион
десатин-гөгөр: 19⁰/₀ мил. десатин вөр,
27¹/₂ сурс десатин гөрөм му,

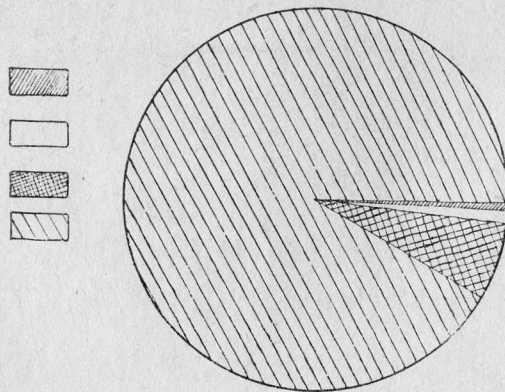
140 сурс десатин-гөгөр виç—
мукöдыс нур.
Со кущöм ыж-
ыд коми муыд.

Виçöдö тајö
диаграмма-вы-
лас.

Коми област пастаыс олö 202.865 морт

Коми	190.181	морт	93,7 ⁰ / ₀
Роч	11.614	„	5,7 ⁰ / ₀
Жаран	670	„	0,4 ⁰ / ₀
Мукöд	400	„	0,2 ⁰ / ₀

Көні, мыј ужалөны Комі муын.

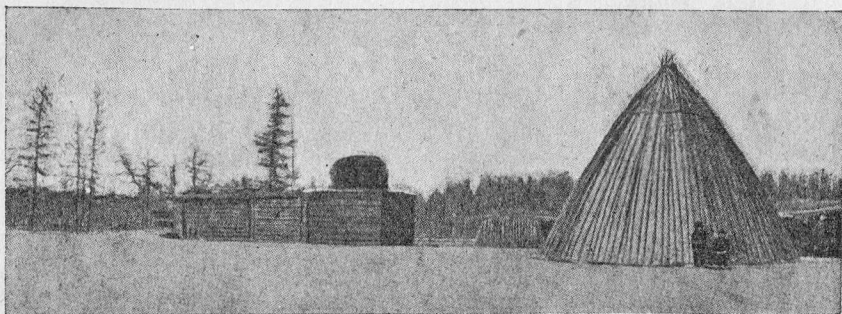
Комі му паста јөз оз өтмоза, өґі пөлөс уҗөн ов. Көні јонҗыка му-віҗдорын уҗалөны, көні унҗык скөт віҗөны, көні вөр леҗөны-кылөдөны да вөралөны, көні чері кыјөны, көні көр віҗөмөн олөны. Сесса мүкөдлаыс уна јөз ветлө тујө.

Војвылын, вөртөм трунда-вылын віҗөны көр. Көрлы оз ков мөскыд-моз төв-кежлө немтор заптыны, некущөм вердас.

Сіјө ачыс лым-улыс перјө јала, мор-
тыды оз ков отсасны. Сөмын көрыд
өғі местаын оз пыр вермы овны: ја-
лаыд бырө, колө стадатө вылаө веш-
тыны, көні јала зон-на. Көр віқыдылөн
сіјө-і ужыс.

Дерт сесса колө көрјастө віқы
мед оз разөдчыны да көјін сојөмыс.

Көр віқыны тундаын медсасө ја-
ранјас. Јаранјаслы көр сетө став олөм-
лунсө: оланін, сојан да паскөм. Важөн
на кіын вөлі став көрыс, оні унжык
көрыс лоі-нін комі кіын: јаранјас сө-
мын віқыны.

Мукөд көрвіқысјаслыс арталөны не-
кымын сурс көр. Көрвікөм сетө уна
бур тор.

Көр кучікыс вөчөны шоныд паскөм
да көмкөт, том көр кучікыс вөчөны
замша.

Күсө зев донөн вузалоны мүкөд го-
сударствоо. Сесса вузалоны көр јай да
сур.

Көр зев өdjö пөлалө, өdjö ескө ве-
рміс озырмөдны корвіцысөс, сөмын сіjө
оз куж віңны најөс вісөмјасыс. Вісө-
мјас мүкөд воө үскөдөны көрсө жыңгыс
унжык.

Өні көр віңны вісөмјасыс кутчыгіс
Совет власт: мөдөдалө сетчө велөдчөм
jözөс, лекаствојас, лөгөдө көр вісөм
бурдөданінјас. Сені верман немьд көр-
віңысјасөс велөдны көр віңны.

Комі муын уна кыjөны чері. Аспо-
нда, ещанікөн кыjөны быдлаын, му-
көдлаын кыjөны-і вузалөм-вылө—көні
уна чері.

Мед уна кыjөны Печераын, Сімдо-
рын сесса мүкөдлаын ју јывјасын. Пече-
раса сөмга уна нуоны Кардорө. Му-
көдлаын кыjөм чері комі муыс оз
петкөдны.

Јуалөмјас:

1. Мыла јаран кіулыс көр воіс Комі кіө.

Мыј сетö вөр.

Комі јöz олö вөр-пійын. Мыј-нө сылы вöрыс сетö? Сетö зев уна. Асныд төданныд уна-ö воö мiјан һаң ас мујас-вылыс.

Мi адрам воыс-воö роч муыввса һаң унжык мiјанö вайöны. Мыј-вылö сiјöс мi һöбам? Һöбам сiјöс вөр-дорын ужалöм-вылö.

Тöлын мi леңам сортовка, тулыс воас—бара сенi уң; колö леңöм вөрсö пурјавны да кылöдны Кардорö. Бура уна сöм тајö уңыс бостö комi јöz.

Сесса бостам вөралöм. Мыјта мiјан вiјöны дона эверсö кучик-понда!

Вiјöны ош, руч, вурд, күнiча, соболь сесса мүкөд пөлöс. Мед уна дерт вiјöны ур.

Тајöс ставсö вузалöмыс бара уна сöм бостöны. Уна зев кыјöны-вiјöны быдсама пөлöс пötка.

Вөр сетö комi мортлы сесса-и мүкөд сорва (вөлöга—щак да вотöс.)

Тулыс, ар, төв—комi јöz пыр вöрын, пыр вөр-пiјыс шедöдö кынöм пöt.

Уна сетö вөр комі мортлы, möдарö-
кө уна колö пуктыны сы-бердö үж,
уна вын сетны.

Јуалөмјас:

Kodі һөбө мјанлые вөр, мыј сее вөчө.

2. Мыј аеным вөрые вөчам

Вөр мјан озыр лун.

Вөр колö бура вiзны.

Мјан гөгөр вөр. Вiңөдлан-да пом-
һi-дор сылы абу. д-умајтан-һин оз сiјө
бырлы, пыр өтмыда лоө. Мукөддырјi,
ескө, кывлывлан пөрые јөзлыс, вөр-һө
маті гөгөрые пондiс бырны. Сiјө сө-
мын воңө һекөд оз i һүөд.

Мунас сiјө, комі мортыд, вөрө, кера-
лө мыјта сылы колө. Унжыксө дерт
вiјө вешшөрө. Пөрөдас пу, кыткө-мыјкө
оз во сөлөм вылас, еновтас кујлыны
муас, ачыс воңө мунас, möдөс пөрөдас.

А мыј посһi һусө вiјөһы!

Тажө-на абу ыжыд шог. Таногөн
омөла-на чiһө вөрыд. Медса ыжыд лок
торјыс мјан со коні: щукөдас көдкө
өһi һүө бi, (сiјө абу зев сөкыд вөчны)
сетыс сотчас һекымын со десатiн вөр.
Сотчө вөр, колө ескө сiјөс өдјөнжык ку-

сөдны, өтвылыг жөзыслы візны бійыг
вөрсө—кущом те! Шуасны сөмын, мед-
пө сотчө, матынжык-көт кос пес лоө.

Мыj-нө та-серті колө шуны? Поçө
шуны өті тор: тазі ужалөны сөмын
пемыд жөз.

Віçодлам кызі віçоны вөр мукөд-
лаын. Бостам мі роч му. Неважөн-на
сені вөр мі-мынта-жө вөлі. Öні сен,
лунвыласжык вөрыс ставыс бырөма.
Кытчө-нө сijө лоі? да сiз-жө, мі-моз став-
сө вiисны—кералiсны да сотiсны. Мед
jона ðерт вiисны вөрсө кор востiсны
пабрікјас да завөdjас.

Роч jöz мі моз-жө ез кужны вөр візны.
Бостам möd му, Германіја.

Сені öні зев еща-нын вөра iныс.
Уна зев сені гырыс карјас, пабрікјас
да завөdjас.

Adzic немеч—вөр бырө. Колө кызкө
вөчны, мед помөз оз быр вөрыс.

Шуic да вөчic сijө сiзі:

1. Керавны вөр вешшөрө огөj пондө.
2. Сотөм ðерт-нын ловө еновтны.
3. Вөрын мед ез вөв сiс пу да лөп
(сетөн чужө быдсама пөлөс гагјас да
зев ödjө пөлалө. Гагјас кaјөны çонви-

за пуө, щыкөдөны пујас, — пујас сыборын космөны).

4. Сесса пөрөдны колө деланка-вылыг өтщөщ кушөң став пусө, идравны јогсө-лөпсө да сотны. Сы местаө быдмас өткод-өтщөщја вөр. Сіјө деланка-бөрын колө керавны сің-жө мөдөс, којмөдөс, сің воңө.

Артавны колө со кыңи: кор мед-бөрја деланка лоө кералөма, мед секи вөлі быдмөма-һин гырыг, бур вөр мед-вөң кералөм деланка-вылын.

Та-ногөн уңалөм-серти вөр Германіјаын оз чинлы.

Міјанлы немеч-вылыг колө велөдчыны. Пондам-кө сің-жө уңавны вөр-дорын, сің-жө вөр віңны—комі муын вөр некор оз быр.

Јуалөмјас:

1. Код кын вөлі важөн став вөрыс.

2. Мыјла колө аслыным төждыены вөр-вөсна.

Му ужалом-жылыс.

Міжан крестанін төдө сөмын гөр да агас. Сөмын өні, тајө војасө көнко-мыјкө плугјасөн пондісны гөрны. Плуг сіјө дерт-нін гөрјыс буржык. Сің-жө-і көзөм. Пыр-на міжан кіөн көзөны. Кіөн му паста оз өтмоз көјдыс којассы: кытчө чукөрөн үсө, кытчө зев гежөда (шоча). Машінаөн көзсө өдјөжык да-і көјдыс ещажык мунө. Кытчө колө даc вiт пуд көзны кіөн, машінаөн колө көзны сөмын даc пуд. Кор көзөма машінаөн, көјдысыс өтмоз пуктысө да өтпид-аын вужјасө, өтщөщ быдмө.

Сы-понда һаһ воө буржык. Кіөн көзөмөн көјдыс пыдө вөјө да сорөн петө, кодыс вылын лоө да космө. Кымынкө јукөн көјдыс-нін вошө. Сесса һаһыд оз өтмоз шептас да во.

Көзән машіна өткөн он вермы һөбны. Позө һөбны сіјөс кымынкө крестанінлы өтвылыс.

Кызі колö артавны му-віз ужалан машинајас һөбігөн.

Машина һимыс	Луңја уң машинајаслөн	Кымын олыгылыг вермас ужавны 1 машина тїјан дорын	Уна-ö су- лалö машина
Кöзан машина 2 вöла	3 ¹ / ₂ —5 десат.		
Ыцкам машина 2 вöла	3 ¹ / ₂ —4 „		
Вöла куран (нарман) 1 вöла	6 —8 „		
Вундан машина 2 вöла	4 —5 „		
Төлöдчан - весасан машина Американскеј	200—250 пуд кыкпöв веса- лöмөн		
Вартан машина 4 вöла	250—300 п.		

Уна-ө ужавсө му-віз-бердын машинаөн, уна-ө кіөн.

10 часөн ужавсө.

Көқан машин. 5 десагін, кіөн 3 дес. гөгөр.

Ыцқан „ 4 „ „ 1 „

Вундан „ 5 „ „ $\frac{1}{2}$ „

Варган „ 60 чум.-гөг. „ 2 чумалі.

Іуалөмјас:

Кущом машинаөн ті ужавлывланныд

2. Уна-ө пөра колө тіјан му-віз уждорө

3. Выим-ө тіјан дорын мувіз-бердын ужалан машина һөбыс-вузалыс коператів.

Арталөј кымын мортлы позө һөбны I машина. Кымын лунөн машинаөн позө бергөдны тіјанлыс вогөгөрја уждтө?

Кымын десагінөн му ем шөркос крестанінлөн тіјанын?

Тажө быдөн арталө да гижө тыртөм візас (грапаас).

Машинаыдла позө ыстыны ас сик-ыд мортөс Областнөј Земельнөј Өтделө. Сетыс вермасны сетны машина уждөн.

Іуалөмјас:

1. Коди тіјанөс вермас велөдны віз-му ужавны.

Менам крестаңиңлы шуөм.

Крестана јөртјас!

Міјан вір-му һоғи-на абү лөсөдөма.
Ті сїјө зев бура төданныд. Важөн коді
вір-му вөлі сарјаслөн да буржујјаслөн,
сїјө ставыс воіс крестаңиңлы. Уна кре-
стана өһөр-на оз төд колас-оз налы
вір-му, озө сїјө вылыс пондыны јукны.

Та-јылыс колө ставныслы віставны:
та теныд вір-му, ужав, гөр-көр, лөсөд
сїјөс бура һекөд теныд оз мырды. Тајө
мед-воғза да мед-ығыз шуөм тор.

Тајө еща-на. Вірөдлам-кө кызі кре-
стана му ужалө ас-костас, адзам уна
лөсыдтөм тор. Сїјө зев-һін важсаң кыс-
кысө. адзам уна лөсыдтөм тор сїјө зев-
һін важсаң кысө.

Адзам уналаө јансөдлөм, посһишелө-
торјөдлөм да ылыс мујас вөдітөм. Ку-
щөм сен олөм верман лөсөдны. Уна-
лаын-на му дорын ужалөны кујім пере-
менаөн—сїјө міјанөс гөлмөдө.

Сы-понда сјезд шүис, мед крестана асныс думыштöны кущöм ногөн му-вiр, вöдiтны: колökö мед колтчöны обществоö, колökö мед торјödчöны. Асныс мед бөрјöны.

Ме ногөн-кö буржык öтувчыны кымын-кö крестанiнлы тöварiществоö. Сещöм тöварiществоыс вермас лöсöдны олöм медга бура. Сöмын мырдөн вöчны сiјö ог щöктö.

Öнi ковмас тiјан, јортјас, чорыда думыштлыны кодног буржыка лöсöдны олöм.

Кор лöсöданныд му-вiр, колö сiјöс буржыка ужавны. Сöмын крестанiныд унжыкыс-на гөл, оз вермы овмöс вылног лöсöдны. Сещöм јöзыслы мi вöчам ташцöм отсög: пондам уждавны сöм лiбö мүкöd тор. Мынтысны позас кузаөн. Сöмын бостöм сöмсö ковмас кужöмөн вiрны: нöбавны бур кöјдыс, бур скöт да бур машинајас. Сiјөн бара-жö ковмас кужыс мортлы ужавны. Код сы-вылö велöдас?

— Агрономјас. Најө зев колан јөз, сө-
мын еща-на мїјан ем. Ковмас унжыкөс
сетчө велөдны. Сесга колө лөсөдны ун-
жык петкөдланінјас, кыг позө вірөд-
лыны: код ног колө ужавны му-вір, ше-
дөдны бур көјдыс да быдтыны бур скөт.

Сіркө та-бөрын шуам: лөсөд му-вір,
сесга велөдчы агрономјаслыг сіјөс ужав-
ны. Совет власт отсалас теныд мыјөн
вермас: уждөмөн, көјдысөн, машинаөн да
скөтөн.

Мед-бур, дерт, өтүвчыны коператсіјаө.
Быднога коператівыс емөс: өтвыв нө-
балан-вузалан, уждадан, мүкөд пөлөс-
на емөс. Ставыс најө отсалөны кре-
стаңынлы олөм кыпөдны. Тајө копера-
тївјасас тїјан колө тіжөдчыны шленө.
Сізікөн тїјанлы лоө коңіжык да ре-
гыджык овмөстө кыпөдны.

Өткөннад тілсөмөн зев лоө сөкыд
выл ногөн олөм пуктыны, да он-і вер-
мыв.

Яковенко.

Јуалөмјас:

1. Кызі ужалөны тїјан дорын му-вір.
2. Унан-ө колө ужавны нөвінајас бердын,
уна-ө боетөны сес Һаң.

КӖЗӖӖЈ МУ-ВЫЛӖ ТУРУН.

Му вынсӖдны јона позӖ турун кӖ-
рӖмӖн. КӖрӖӖ бобӖнаӖ (клевер да ти-
мопеевка)!

(КӖјдыссӖ тајӖ турунјасыслыс позӖ
сүрӖдны Сыктывдін карыс, ОбластнӖј
ЗемелнӖј Ӗтделыс.)

Јок турунјасыд-Ӗд мутӖ вынтӖммӖ-
дӖны, бобӖнаӖыд вынсӖдӖ. Му ужалі-
гад-кӖ турун кӖрӖм щӖщ лӖсӖдан, му-
јастӖ ковмас нол пелӖ јукны. Ӗни-Ӗд
со мӖ ку-ім пелын вӖдӖтам: коскӖм, сү
да ид. СӖрӖкӖн быд мувылын кӖра кутас
вежласны нол ног.

БобӖнаӖ кӖрӖӖ воӖ тулысын, лым
сылӖм-мыстӖ регыджык, кор војјаснас
муыс кынмывлӖ-на. КӖрӖны колӖ кык
во пыщкын Ӗтчыд.

УнаӖн полӖны му-вылӖ турун кӖ-
рӖмыс: сӖр-нын-пӖ еща менам муыс. Нол
пелӖнас вӖдӖтӖгӖн-пӖ немтор оз кол,
щыглы лоӖ кувны. Турун кӖрӖмнад-пӖ
жын муӖј коскӖм (пар)-улын да турун-
улын лоӖ.

Абу сізі, јортјас. Вајө-жө арталамө, ворссамө-ө ми му-вылө турун көзөмөн?

Өти-кө, турун вөдітігөн коскөм улад оз-һин ло којмөд јукөн муыд, а сөмын һолөд.

Мөд-кө, кујөдтө петкөдан һолөд јукөн му-вылө, он којмөдө. Ещажык му-вылын унжык кујөд лоө, муыд вынсаласжык. Сесса көзөм бобөһаһыд мутө бур кујөд-моз-жө вынсөдас. Сің-кө, турун көзөмөн муыд быд во вынсалө кыкмынта, кыкпөв јонжыка; һаһыд воө буржыка. Муыд бобөһаһ көзлөм-бөрад вежсө: пук-код һебыд лоө, јогтөм, вына, быттө выль ежа путкылтөма.

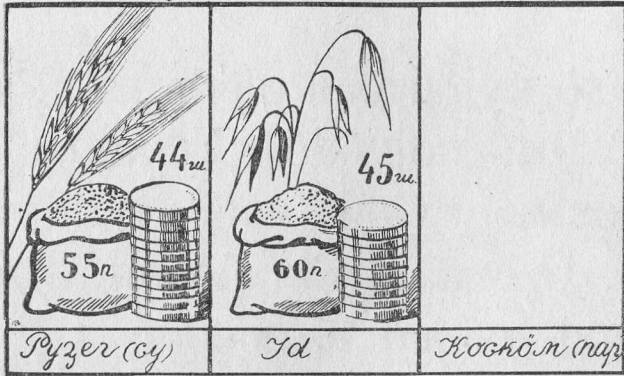
Зев бура бобөһаһыд турун јогтө бырөдө. Ставсө һајөс өти воөн пөдтас, мусө оз чорзөд һөти.

Турун көзтөгыд мијан во гөгөр-кежлө, чукөрмылө пуд со id да зөр да пуд һеламын су (рузөг). Бобөһаһтө-кө ескө вөдітім,—бөстим пуд 75 id да зөр да пуд 50 су. Сіңкө, турунтө көзігөн ещажык му һаһөн көһан. да буржык

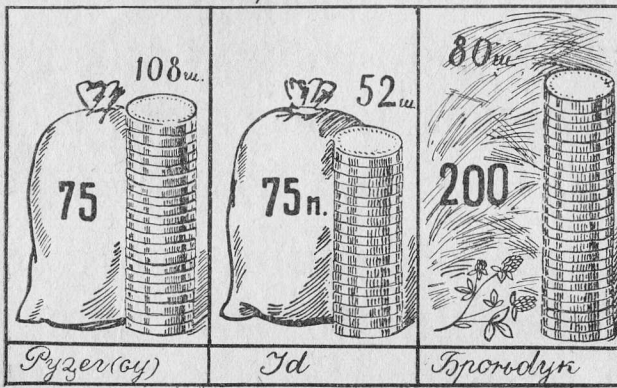
бур һаһ перјан. Нөшта-öd dod 3—4 зев
бур бобөһаһ турун чукөртан.

Вөвјасыд зөрјөс-моз сјјөс сөјөһы.

*Уһао вајо 3 деватыһа му
куһи перемөһөһи*

Нөһ перемөһөһи

УНА-О ВАЈО КУЈИМ ДЕГАҢИНА МУ.

1. Кујим переменаһн.

Ңимыс	дега- тин лыд	1 де- сағина вајө	Быд пере- мена вылын локтө	1 пуд сулалө	Уна дон-ө локтө
1. Рузөг (еу) . . .	1 д.	55 п.	55 п.	80 ур	ш. ур
2. Id	1 „	60 „	60 „	70 „	ш. ур
3. Көскөм	1 „	—	—	—	— —
Ставыс	3 д.	—	—	—	ш. ур

Арталө кымын пуд рузөг (еу) да id воө став му вылас да гижө сижө грапаас.

2. Ыоль переменаһн.

Ңимыс	дега- тин лыд	1 де- сағина вајө	Быд пере- мена вылын локтө	1 пуд сулалө	Уна дон-ө локтө
1. Рузөг (еу) . . .	$\frac{3}{4}$ д.	100 п.	п.	80 ур	ш. ур
2. Id	$\frac{3}{4}$ „	100 „	„	70 „	„ „
3. Көқан турун (брөндук) . . .	$\frac{3}{4}$ „	200 „	„	40 „	„ „
4. Көскөм	$\frac{3}{4}$ „	—	—	—	— —
Ставыс .	3 д.				

1. Арталө воҙа-мозыс, гижө тыртөм грапаас.
2. Код-ног ужалөмөн буржыка уҗсө вештө муыс.
3. Арталө ас му-виҙ-серғыыд таҙ-жө.

Унжык пуктөј кар- тупел.

Ми гөлөс, му мијан еща. Колө зільны еща мусыс уна пөткөс сојан бостны, перјыны, колө унжык пуктыны карту-пел. Өтыжта местаыс картупелөн пөт-көсыс нол пөв унжык һаһыс воө. Картупелыд јон отсөг һаһлы. Сесса уна картутел вөдитөмөн јај позө лө-сөдны—порсјасөс виңны.

Һемечјас нол во вөјүтисны һаһтөг, картупел-вылын олісны. Пөштї став му-вылас картупел вөдитисны, порсјасөс виңисны, да сы-понда ез зев-і қеска-влыны сојаныс.

Картупел вөдитигөн мујастө сизім пелө-һин колө јукны, оз куімө либө һолө.

Позө быд вө коскөм-вылө пуктыны. Сөмын [сес воңжык керөмыс лоө—му коңтөң војдөр, да ещажык картупелыс воас. Бұрыс-өд ем-жө: муыд гожөм-чөж вес оз кујлы, картупелтө керігөн јона һебзө, һебыд волһас-код лоө, весасө

жогыс. Картупелтө-öd унаыс тожөмбы-
днад весалөны да мүдјөны. Кокһиджык
картупелөн вөдiтчыны гөрөм вылө-кө
пуктан.

Мүдјыны вөлөн мүдјанјас-жө емөс.

СКӨТ ВІҢӨМ.

Міјан крестанiнлөн вөвјас посһидөс,
омөлөс, еща вынаөс. Мөсјасөс вiңам
сөмын кујөд-вөсна, огөј јөв-вөснаыс.
Татчөс крестанiн јөв-выјсө оз зев јона
сојды.

Порсјас косiнiкөс, куҗ кокаөс, гула-
јтан вөвјас-кодөс. Бытө оз јай-вөсна
најөс вiңны.

Кад-һин садмыны мијанлы, буржык
скөт лөсөдны. Скөттө вiңөмыс колө
чiлны унжык бур перјыны. Öнiја мө-
сјас вiңөмыс мијанлы барышыд весiг
оз во. Скөтсаң уна бур бостам, јон-
жыка-кө на-пондаг төждысам, дөчери-
там најөс. Скөттө колө шоныд, ыжыд,
југыд картаын вiңны, унжыкыс вол-
савны олан iнсө, шоныд јуанөн јук-

тавны, бура вердны. Унжык на-вылө
візан—унжык најө теd сетасны.

Төлын шоныd жуанөн-кө јукталан,
ещажык турун ковмас (көзид-дырјі,
кынмігөн мортыd і скөтыd унжык
сојөны, шоныd перјөны сојөмнас). Ту-
лысын воз, візам мі скөтнымөс коскө-
мјас-вылын. Мыјнө сес бурис? дерт-жө
мөсјасыd куш му-вылад оз пөтны, сө-
мын музасны да нөшта ветлөмысла
јонжыка шыгјаласны.

Муыслы лок вөчам: скөт талалөмы-
сла сіјө топалө, сесса скөтыd чөскыд-
жык јог турунсө бөрјөдлөны, некычө
тујтөмсө колөны. Муыс некущөм туј-
төм туруннас і тырө.

Бур скөт позө лөсөдны мөдногөн:
быдтыны кукаңјасөс гырысжык, јон-
жык скөтлыс, омөлік скөтыслыс нач-
кавны. Ыжыd, јон вөв-кө, мамсө колө
візны јон, бур ужкөd. Гырыс, сокыd
dod-öd кыскыны ыжыd, јон вөв колө.

Ыжыd јон вөв мјан вөвјас-помыс
лөсөдны во dasјас колөны. Регыджы-
тыс тушаа јон вөвјасөс лөсөдны

отсалö Областнöј Земелнöј Управле-
нö. Сылөн Уллананын ем сизим роч
гырыг уж. Ужсö сетöны вöлöстјасö
кöсјыгасны-кö сјјöс ас вывгыныс вјзны,
вердны, удны.

Јаренск бердын „Казлук“, нима сов-
козын вјзöны 20 гырыг бур мöс. Ва-
јöдöма најöс бур рöд паскöдöм-лö.вы
Вузалöны ічöt донвылö кукаңјассö,
öш піјансö.

Мöсјас гырыгöс пуд 18-20-аöс. Ва-
јöны воөн 200 ведра јöv.

Сыктывдін кар бердын „Човјылын“
вјзöны рöд-вылö бур порсјасöс. Сетыг
быд во 30-кымын порс пі донтöгінік
вузалöны. Сещöм порсјассö пондасны
быдтыны щöщ Уллананын да Казлукын.

Сетыгјасыг позö сүзöдны, нöбны
бур јон скöттö.

Кызі колө вердны мөсјасөс.

Мед мөс лыстас уна. оз омөлтчы,
колө төдны уна-ө колө сылы сетны
вердас. Öнi төдөны-нын мыјта колө
сетны.

Вердас сетігөн колө сізі артавны:
Кымын кујим пуд ловја мөскыс кыскас,
сымын јүкөн (кормовых единиц) вердас
колө сетны. Тазі вердөмөн мөс оз
панды омөлтчыны. сомын јөвтө оз-жө
сет. Лыстан мөслы тајө арталөм-серті
колө сетны вердас унжык: мед кујим
тув јөв-вылө вөлі содтөма өтік јүкөн
вердас.

Менам ловја мөс кыскө 15 пуд.

Лыстө сіјө быд лун 18 тув јөв.

Арталө, кымын јүкөн вердас колө
сетна быд лун.

Сылы колө сетны 11 јүкөн вердас.

Весітны ловја мөскөс сөкыд. Арта-
вны поз-ө мөскөс мурталомөн (мерај-
төмөн).

Колө муртавны сурсалы вывтіыс
сылідінсаңыс да бөжвүждінөңыс. Шуам
20 вершөк лоі. Сесга мурталам кыз-
тасө. Воң кокјас бөртіје, лөпатка по-
масан інтіыс. Шуам лоі 30 вершөк.

Бостам кызыс комынөс (30×20) лоө
600 түв=15 пуд. Сіңі менам мөс
лоі 15 пуд.

Јуаломјас:

1. Арталө унаө кыскө тіјан мөскыд уна-ө
сіјө лыетө.

2. Арталө кымын јукөн вердас колө сетны
тіјан мөскыдлы.

ВЕРДАС ЛУКӨНЧАС.

ЫНА ВЕРДАС

1 т. быдсама
пөлөс пыржас

1 т. панов
(отруб)

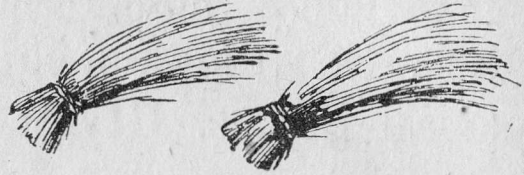

Ж М ЫК
 $\frac{3}{4}$ көнтүс $\frac{3}{4}$ шабди көйдө

КОС ВЕРДАС

3—4 т. вичыв
турун 3 т. көзөм
турун

4—5 Јд 5—6 Рүзөг
J R A C

ВЕЖ УЛ ВЕРДАС

12 т. улту-
рун

10 т. шыр-
ангыщ

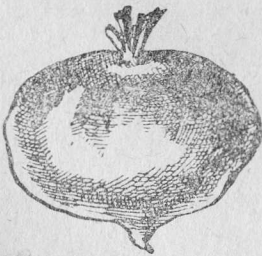

8 т. брөндук
(бобө һаң)

13 т. капуста кор

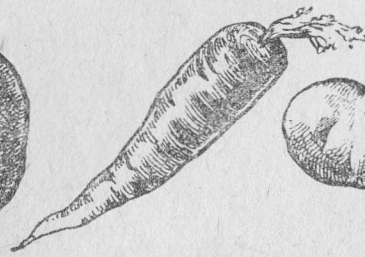
ЈУМОВ ВЕРДАС

10—12 т. сорһи

8—10 т. свекла

8 т. морков

6 т. картопель

Јуалөмјас: 1. Күщөм сојөдөн ти вераданыд скөт-
тө, кызі поңө сийө вердаснас буржыка вердчыны.

КЫМЫН ТУВ БЫДСАМА ПӨЛӨС ВЕРДАС КОЛӨ 1 ВЕРДАС ЈУКӨН-ВЫЛӨ.

Вына вердасјас.

1 тув быдсама пөлөс пызјас	} 1 вердас јукөн.
1 тув панов (өтруб)	
1 тув көнтүс жмык	
³ ₄ тув шабди көјдыс жмык	

Чорыд вердас.

3 тув візвыв турун	} 1 вердас јукөн.
4 тув нурвыв турун	
2-2 ¹ / ₂ т. брөндук (клевен)	
3-4 т. рузөг жікі	
4-5 т. ід іқас	
5-6 т. рузөг іқас	

Веж уљ вердас.

12 тув уљ турун	} 1 вердас јукөн.
10 т. шыранкыш	
8 т. брөндук (клевен)	
15 т. свекла паб (кор)	
13 т. капуста кор	

Јумов вердас.

8-10 т. свекла	}	1 вердас јукөн.
10-12 т. соркни		
8 т. морков		
6 т. картушел		

Ас мөслы ме сета:

Виқыв турун	12 т.=4	јукөн	вердас
Јд іқас	5 т.=1	„	„
Шабди көјдыс			
жмык	3 т.=4	„	„
Картушел	12 т.=2	„	„

Ставыс 11 јукөн вердас.

Менам мөс оз өмөтҕчы, јона лыстө.

Ас му-вылын мед- ыжыд.

Мі ас му вылын асным ыжыдөс. Став му-ва, став завөджас да пабриқјас, став вөрыс, му пыщкөс - ва пыщкөс — быдөн өні ас кын ужалыс јөзлөн.

Быдөн ескө сјјө мјјан да сөмын озырлунным нөті-на ез сод. Мі пыр-

на гөлөс. Некыңи от вермөј коквылө сувтны.

Гырыг вөјнајас мјанөс зев јона гөлмөдісны. Сы-бөрын 1921-воө Роч муын, медса һана инас, став мусө ко-стис шөндіөн, Сы-панда мјан лоі јона шыгјавны.

Уна шог мi-вывтi муніс. Öнi кокнi-жыка пондiм лодавны. Кокнiжык мi-јанлы лоі мынтыны вотјас (налогјас). Төдам возвывыг мыјта колө мынтыны, кыңи возө му-вiң ас-сајын кутны. Нө-жјөнiк пондiм гөгөрвоны Советскеј законјас да велөдчыны сы-куза овны. Төднытө сiјө зев јона колө. Төдан-кө сiјө—некод тенсыд му-вiң мырд-дыны оз вермы, ачыд-кө уңалан некод оз вөр-зөд. Декрет крестанскеј вотјас-пондас (О едином сельско-хозяйственном нало-ге) медса јон дорјис крестанiнөс.

Җескыд-на дерт уңалыг јозлы öнi овны Советскеј Республикаын, сөмын абу-нiн возза војас-код сөкыд. Мед-совыдыс колөма бөрө.

Став шыглунсө, сөккыд өлөмсө ужалыг
жөз нуө воқө-кежлө бур олөм-вө-
сна. Мед му пастаыс жөзыс вөлі өткод-
озыр, мед өтүвчөмөн мынтөдычны шыг-
жалөмыс, жорта-жортөс жмитөмыс да
пемыдыс.

(Гуров-серҕи).

Луалөмјас:

Мыла ужалыс жөз өні ачыс ыжыд, важөн-ө
сіјө сізі лоі *).

ВОҚӨ!

Гөрд југыд шондi јенөж шөрө петөма,
Став муыс өні ышјалөмөн ломтысө.

Важ нарҕитана олөмла вын гашкө бырі
комілөн?

Ез, ез-на быр выным, пуө вір!

Сувт, војвыв піөј! Повтөг воқө мун!

Гөрд коқув індас туј.

Мед садмае комі жөз!

Выл олөм вөчны, жортөј, бостсы, сувт!

Став олөм комі жөзлөн сөккыд уж!

*) Велөдылы ковмас сорҕитны Конституҕеја-јылыс.

Мі вежөрнымös, сүслуннымös котыртам.
Сек мунам воҙө озјөм повтөм сөләмөн.
Туж шөрын, улын, һајтын веглағыҗас
вомөныс.

Бур олөм вөчны комі јөзлы отсалам.

Сувт, војвыв піөј!..... (воҙө сир-жө).

Мі Төвпозісө пөртама секі зарһіө.

Става комі мүсө завөдјасөн: тыртама җик.

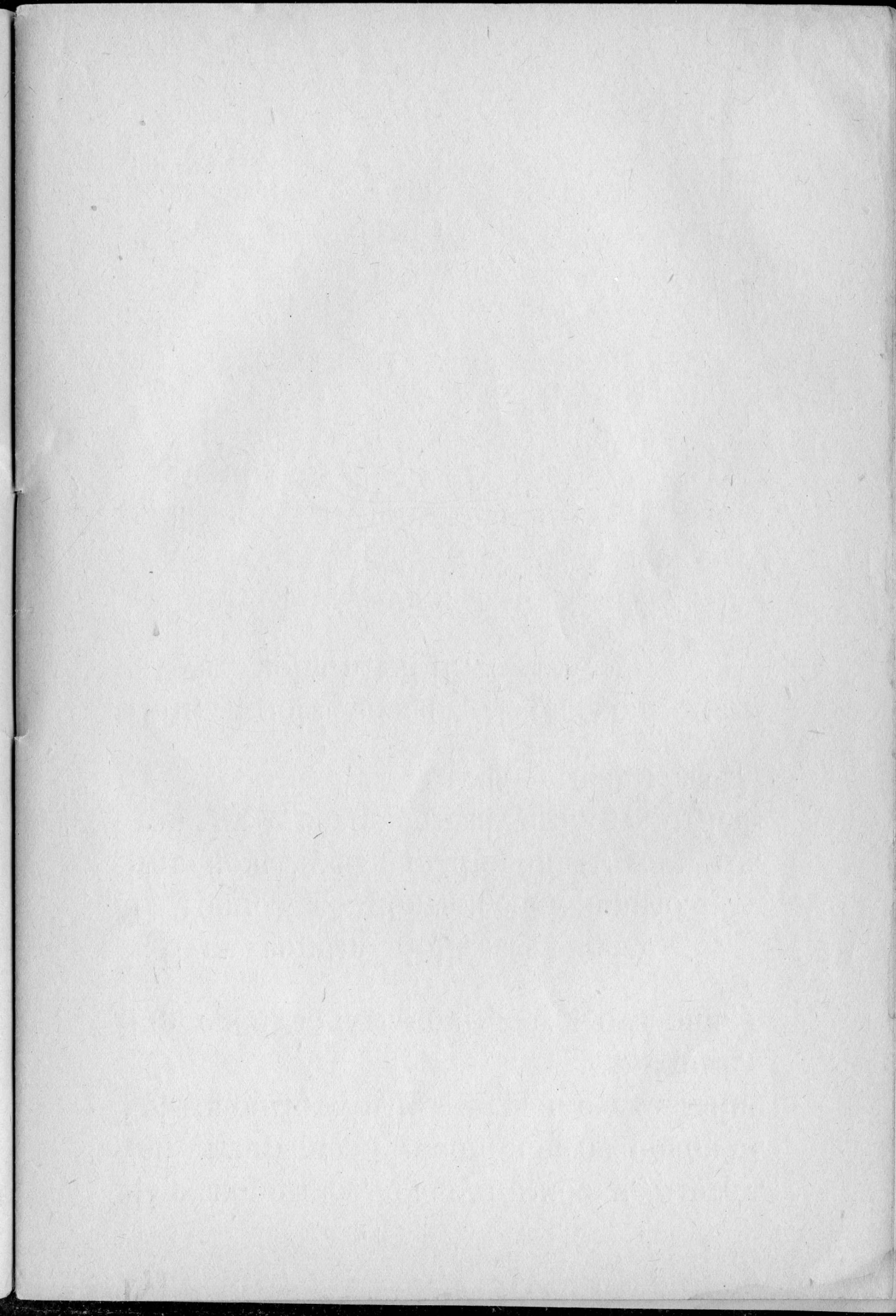
Става јүсө сетыҗ јитлама ми, став јисө-
лымсө сывдама сес...

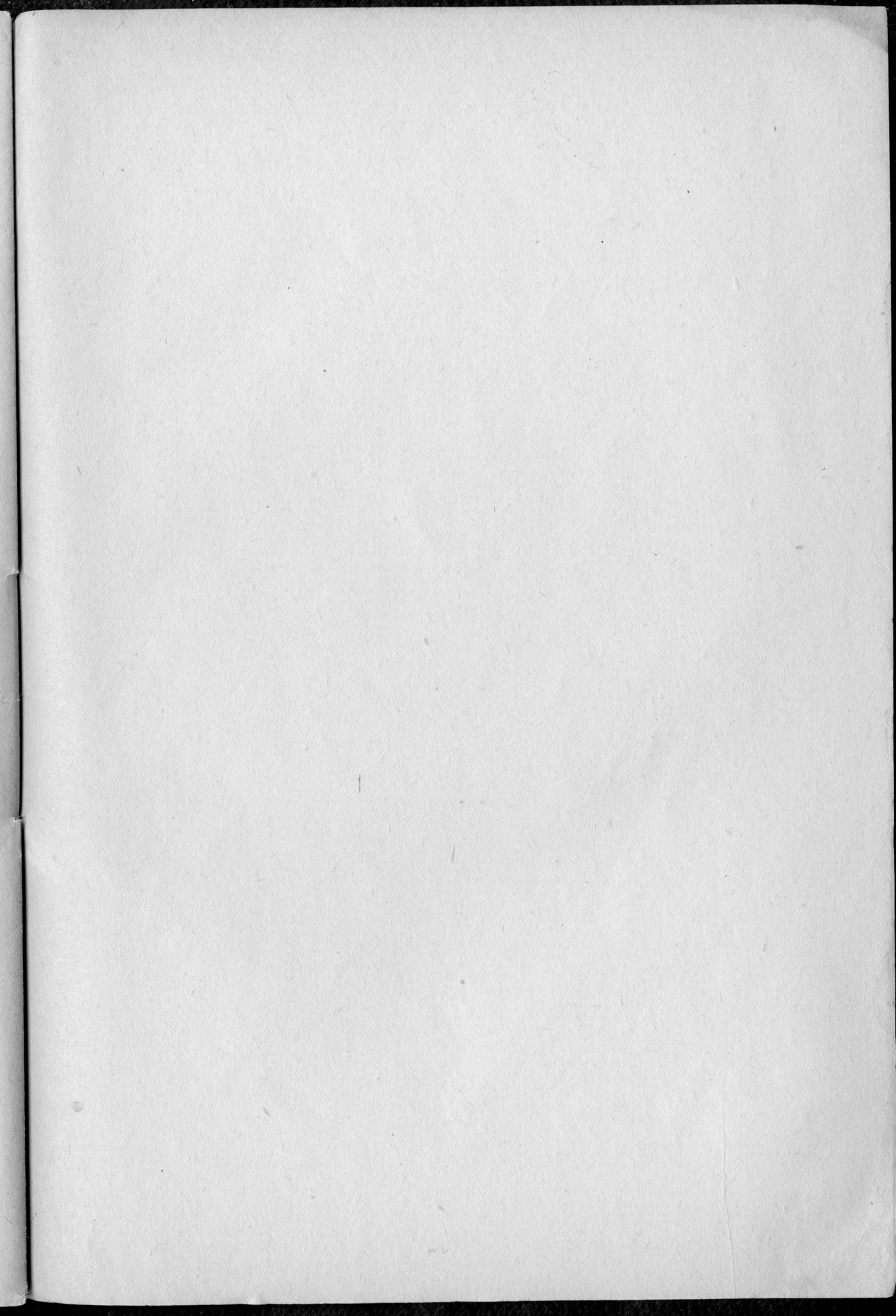
Шаһ, шыбіт важсө! Воҙө, комі морт!

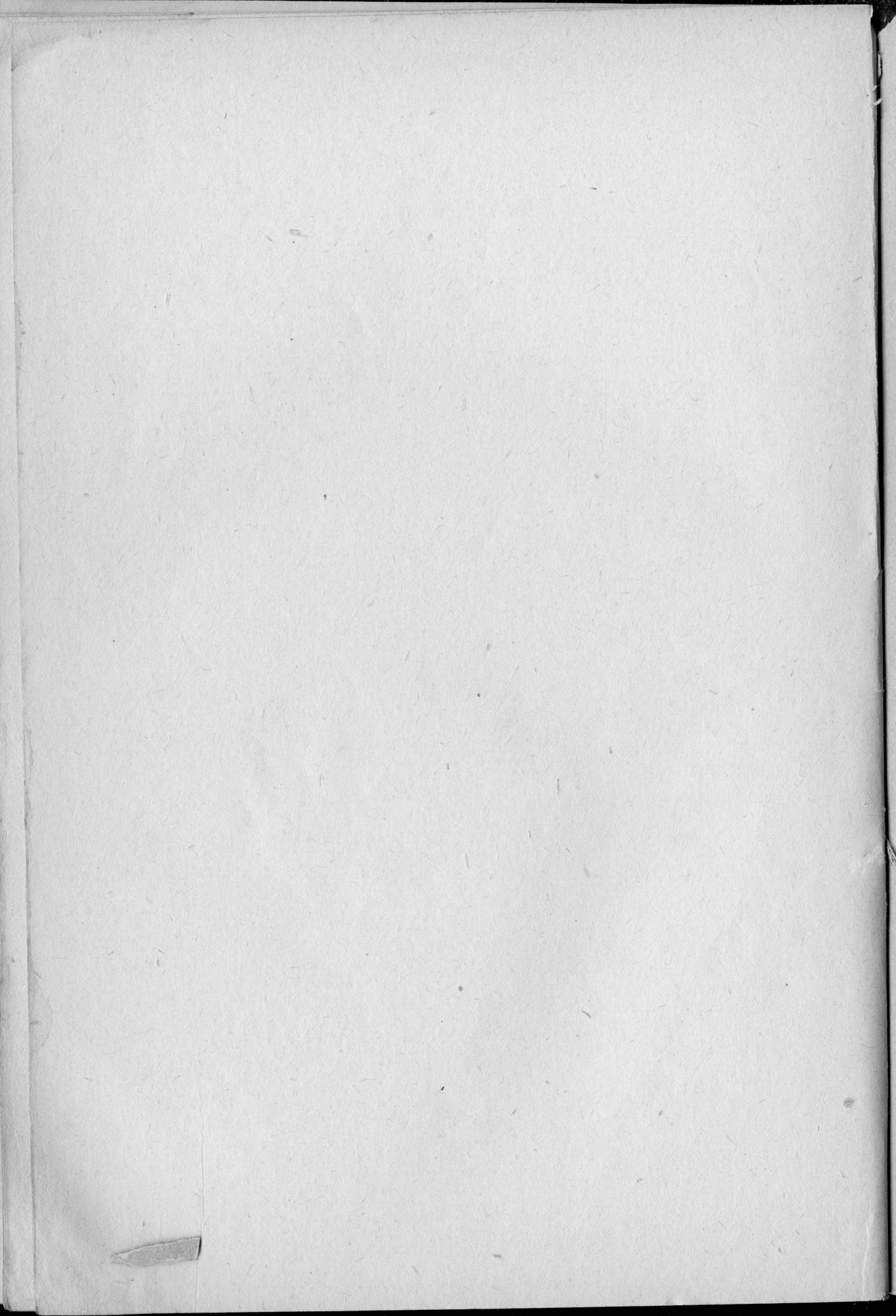
Сувт, војвыв піөј!... (воҙө сир-жө).

5445

28444

	Коми-3
	4-109

„К СВЕТУ“—букварь для взрослых на коми языке. Издание Всероссийской Чрезвычайной Комиссии ликвидации безграмотности.

МОСКВА 1924 г.
